

РЕЦЕНЗИЯ
от проф. д-р Георги Асенов Арнаудов,
преподавател в Нов български университет,
професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство”,
за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
по професионално направление 8.3. „Музикално и танцово
изкуство” с кандидат Ваня Симеонова Монева

Настоящата дисертация на Ваня Симеонова Монева на тема **„СЪВРЕМЕННИ ИНТЕРПРЕТАЦИИ НА ПЕСНИ ЗА ЖЕНСКИ НАРОДЕН ХОР“** е развита в рамките на един сериозен обем от 107 страници. А под сериозен аз имам пред вид не само количеството текст, което реално, при използвания шрифт Times New Roman, 12 пункта и изискването от 1800 знака на страница прави 125 страници текст, но и логиката на неговото цялостно изграждане, както и обема и съдържанието на смислите заложи в цялостното изследване на проблема.

Дисертацията съдържа **Увод**, три глави, озаглавени съответно **Първа глава** Народният хор – специфика и проблеми, **Втора глава** Интерпретацията в хоровото фолклорно изкуство, **Трета глава** Съвременни концертни интерпретации на песни за женски народен хор, **Заключение**, **Приноси на дисертационния труд**, **Библиография на ползваната литература**, **Приложение – Азбучна панорама на използваните цитати**.

В началото аз би трябвало да оценя значимостта на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение. И тук – мога спокойно да заявя това че имаме пред себе си едно изключително ценно, приносно и основополагащо изследване на проблеми на

интерпретацията. Изследване, което се основава на личния емпиричен опит на един такъв изключителен музикант като Ваня Монева, на нейните идеи и философски виждания за същността на музиката, на нейния много точен аналитичен поглед, който още от първите редове на текста поражда с христоматийните си постановки. А това са дефинициите от началните страници на увода за типовете интерпретация, за работата с веществената среда на звука – физическите обекти и на възпелените в него музикални смисли – за търсенията на изпълнителя на *„реалният, достоверен прочит на партитурата“*, за пътищата на изграждане на музикалната творба, за съ-творчеството на изпълнителя и представянето на индивидуална стратегия основана на редица комплексни фактори като *„затвърдена рефлексия към определени стилови направления, емпирични наслаждения, личен вкус и много други субективни фактори“*.

Обект на изследването е *„обработената народна песен в нейния хоров вариант за фолклорен хор колектив“*, един изключително ценен феномен в националната ни композиторска школа. Предметът на изследването е дефиниран точно и ясно още от самото заглавие и това е *„диригентската интерпретация на песните за народен хор.“* Целите и задачите са формулирани също много точно и ясно и те са отнесени към *„доказването на изключително важната роля на интерпретацията в концертната реализация на произведенията за фолклорен хор“*. За изпълнението на тези цели дисертанта използва като основни инструменти на изследването разглеждането и изясняването на разбирането за цялостния процес на реализация на музикалната партитура и работата по различните специфики в интерпретацията на песните за фолклорен хор, поставянето на всички

тези проблеми в зависимост от различните акустични среди и пространства (а тук, коментираната работа с веществената реалност на звука се оказва така важна), както и практическата, концертна реализация на коментираните в дисертацията творби. Избраният от дисертанта широк спектър от методи на изследване е забележителен. Те включват аналитичния метод, синтеза, творческия експеримент, сравнението и най-накрая верификацията в концертната и звукозаписната практика. Както вече казах, Ваня Монева е изпълнител с невероятен опит и практика и тук трябва да си дадем сметка че изложените в текста на дисертацията теоретични постановки имат както богата теоретична, така и практическа основа и в целият текст на дисертацията е видимо, че дисертанта има ясно изграден и разработен обоснован теоретичен модел на изследване. Той може да бъде видян както в поставените от Ваня Монева ясно дефинирани обект, предмет, цели и задачи на изследването, така и в цялостната логика на изграждане на този така ценен дисертационен труд.

Логиката на изследването се опира в една начална фаза на изясняването на основата на проблема за спецификата на народния хор като музикална формация, като структура и състав. Изследвана е в дълбочина историята и контекста на зараждане на хоровото фолклорно изкуство както и най-изтъкнати майстори на интерпретацията сред диригентите на фолклорни състави. В една следваща, втора глава са изследвани различните периоди в развитието на жанра на обработката от възникването ѝ до днешни дни, основни специфики на дейността в работата на диригента на фолклорен хор. А тук изведената информация и фактология е несъмнено изключително ценна особено що се отнася до различните фактори, които поставят

предизвикателства, стимулират, организират ежедневната дейност на диригента на народен хор. В тази втора глава са изследвани и множество специфични изисквания по отношение на работата с професионалните фолклорни хорове и различни интерпретационни проблематики поставени в един съвременен контекст. Третата глава представя творческите стратегии на дисертанта при избора и реализацията на шест концерта включващи съвременни музикални творби написани за народен хор – някои от тях с премиерни изпълнения. Те включват различни програми, съчетаването на народния хор с различни инструментални състави: оркестър, струнен квартет, класически музикални инструменти или комбиниране с различни жанрови изпълнители, лична интерпретация на песни от „класиката” на българския фолклор. Такава една изрядно подредена логика на изследване и структуриране на текст показва изключително високо съответствие на избраната от дисертанта методология и методика на изследване, както с обекта на изследване, така и с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Приносите на текста са много и далеч повече от изведените от дисертанта. Те следва да бъдат отнесени към коментирания вече проблем с така важната веществена реалност на звука – един проблем съизмерим с този на коментирането на веществената реалност на светлината и неимоверното значение на тези две материални среди в изкуствата. Оттук идва и изведената от Ваня Монева приносна постановка за значението и влиянието на различните акустични среди върху интерпретациите на една и съща музикална творба. Една изключително важна теоретична постановка, изведена съвсем естествено от богатия опит на дисертанта е отнесена към работата със

съвременните звукозаписни технологии и най-вече към различните типове звукозапис – концертен и студийен. На такава една солидна практическа и теоретична основа дисертанта систематизира по най-блестящ начин практическо приложните страни в изпълнението на народните хорови състави и най-типичните белези на съвременни стилкови подходи. Разгледани са и са изяснени различни специфики и интерпретационни проблеми при работа с народен хор и са предложени изключително ценни проверени в практиката решения. Нещо повече, Ваня Монева центрира своето внимание и върху контакта с аудиторията и извежда идеите на своите диригентски прочити и решения на различните творби на основата на идеите на трансформиращата комуникация. Нещо на което се основава и безупречната, доказана в практиката стратегия на Монева по отношение на избора на репертоар.

Текстът на дисертацията на Ваня Симеонова Монева е основан на цитирания и позовавания на представителен брой автори, като в частта **Библиография на ползваната литература** са указани общо 150 заглавия на кирилица, които включват основополагащи публикации по темата. Изключително ценен в случая е и огромния времеви спектър на разгледаните публикации който обхваща период от над един век, започвайки с публикации на Георги Байданов от 1910 г. отнесени до значението на хоровото пеене и неговото педагогическо и възпитателно значение на хоровото пение и стигайки до наши дни. Всички тези публикации са цитирани много коректно и точно в корпуса на текста на дисертацията. Нещо повече, към текста е добавено и приложение озаглавено „Азбучна панорама на използваните цитати“. Подбраната литература и избора на цитираните

в дисертацията публикации е явно и сигурно доказателство за голямата ерудиция на кандидата, както и за изключително високата степен на познаване на състоянието на проблема, както и на контекста на развитието на съвременната ни музикална теоретична литература.

Към текста са представени две публикации които удовлетворяват Показател 9. Статии и доклади, публикувани в специализирани издания в областта на изкуствата по изискванията на Правилника за приложение на ЗРАСРБ в Област 8.Изкуства:

1. Монева, Ваня. (2021). Принципи в репертоарната стратегия при изработване на концертна програма за женски народен хор. В: JOURNAL VFU. – Варна: Варненски свободен унив. "Черноризец Храбър", Брой 14, 2021, ISSN 1313-7514 (online).
2. Монева, Ваня. (2020). Диригентският прочит на партитурата – основен двигател на интерпретационата концепция. В: JOURNAL VFU. – Варна: Варненски свободен унив. "Черноризец Храбър", Брой 13, 2020, ISSN 1313-7514 (online).

Пак в съответствие на този правилник са представени и шест големи и водещи концертни изяви на Ваня Монева, които от своя страна удовлетворяват изискванията на Показател 13. Водеща (или самостоятелна) творческа изява в областта на изкуствата, която не е основен хабилитационен труд.

Аз съм запознат изцяло и в основи с представеният ми от дисертанта автореферат който съдържа 51 страници който точно и прегледно представя основни положения от текста на дисертацията.

Аз познавам лично докторанта и съм присъствал на множество нейни концертни изяви. Считаю че Ваня Монева е един от изключителните български музиканти с огромен и незаменим принос към развитието, както на родната музикално изпълнителска култура, така и към националната композиторска школа. Аз приемам изброените от Ваня Монева приноси и на основата на горепосоченото си позволявам да оценя изключително високо и по достойнство както цялата практическа и артистична дейност на дисертанта, така и цялостната изследователска работа по написването на текста на дисертацията. С настоящето бих желал да предложа на уважаемото Научно жури да присъди на Ваня Симеонова Монева образователната и научна степен „доктор” по специалност 8.3. „Музикално и танцово изкуство”.

София, 26.05.2022 г.

проф. д-р Георги Асенов Арнаудов